

grindaker®

Nasjonalt pilotprosjekt om skolegårder
02.12.2022

Innspillsseminar

Nasjonalt pilotprosjekt om skolegårder!

Fredag 02. desember 2022 arrangerte Tverga et innspillsseminar som forberedelse til et mulig fremtidig arbeid om et nasjonalt pilotprosjekt for skolegårder. Tverga inviterte en rekke viktige aktører for å få innspill til hva prosjektet kan være, hvem som bør være med og hvordan et nasjonalt pilotprosjekt for skolegårder kan gjennomføres!

Hensikten med innspillsseminaret var å:

1. få en oppdatert forståelse av utfordringsbildet
2. hente inn innspill og idéer til hvordan man kan jobbe med utfordringene
3. dele erfaringer med å utvikle nye eller videreutvikle etablerte skolegårder
4. konkretisere ulike måter å rigge et nasjonalt pilotprosjekt

Med i prosessen deltok representanter fra kommunene Nordreisa, Kristiansand, Bærum, Farsund, Tromsø, Oslo og Nordre Follo kommune, representanter fra foreninger og organisasjoner; Norges Idrettsforbund, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Lokale og anlægsfonden i Danmark, Norske arkitekters landsforbund, Viken Idrettskrets, Norsk friluftsliv og Naturvernforbundet, representanter fra staten og fylke; Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet, Vestland fylkeskommune, representanter fra skoler og FAU, representanter fra Sparebankstiftelsen DNB og Gjensidigestiftelsen, forskere fra NMBU, USN, TØI, landskapsarkitekter og planleggere fra Våre Steder AS, Asplan Viak, Curve Studio, LALA Tøyen og representanter fra Tverga. Innspillsseminaret ble gjennomført i samarbeid med Grindaker Landskapsarkitekter, som bidro med å forberede og fasilitere verkstedet.

Innspillsseminar

Metode

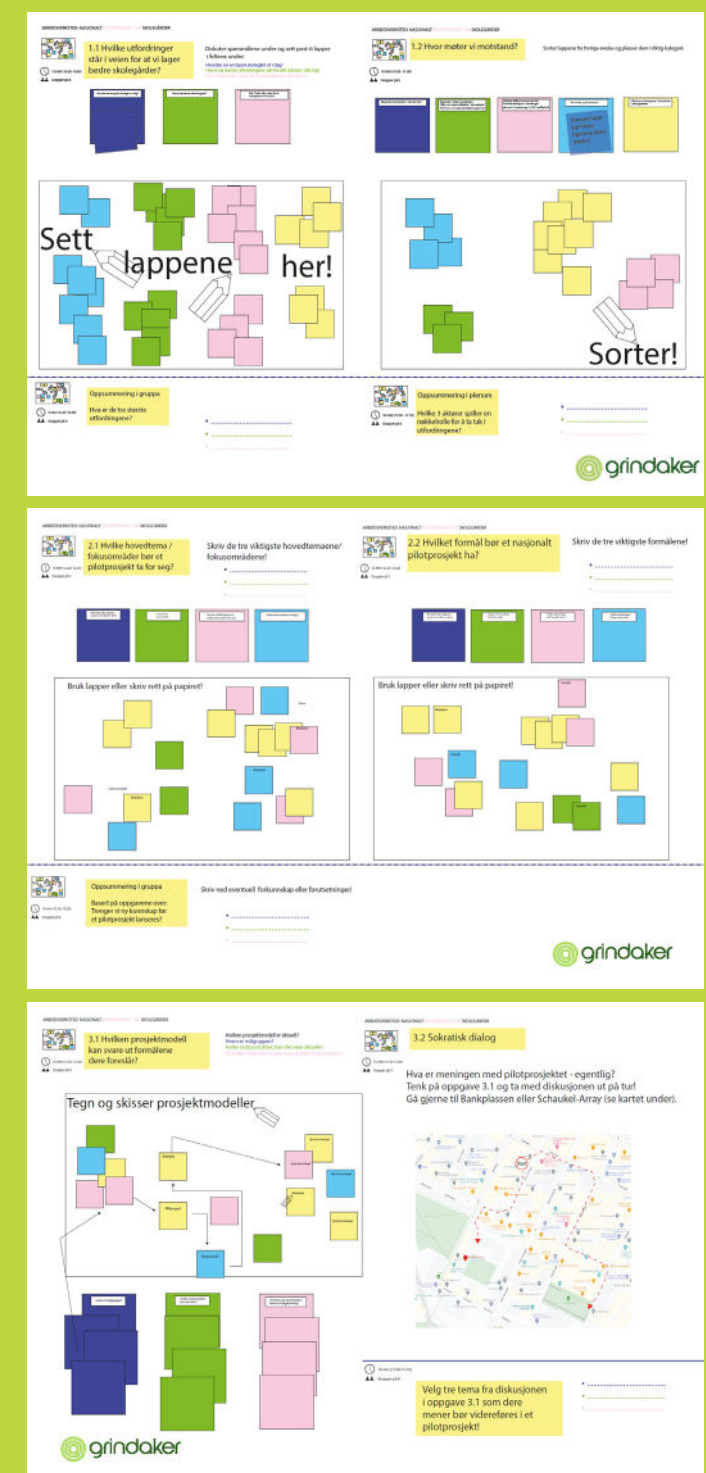
Verkstedet ble rigget som en strukturert arbeidsprosess, der deltagerne jobbet i tverrfaglige grupper med seks deltagere på hver gruppe. Hver gruppe hadde en gruppeleder som var orientert om arbeidsprosessen og hadde fått tilsendt informasjon om metoden og oppgavene på forhånd. Hver gruppe ble oppfordret til å skrive ned diskusjonene sine på et støtteark eller på post-it-lapper underveis, og å svare så konkret som mulig spørsmålene. Gruppene jobbet selvstendig, og måtte forholde seg til korte tidsfrister på mellom 10-15 minutter per oppgave. Hver øvelse ble avsluttet med at de oppsummerte diskusjonene og ble utfordret til å velge ut de viktigste aspektene fra diskusjonen. De viktigste innspillene fra diskusjonene ble delt på storskjerm i plenum. På den måten la prosessen opp til at gruppene kunne ta tak i de viktigste temaene og bygge videre på dem i de følgende oppgavene.

Gruppearbeidet foregikk i 3 deler, der hver del hadde som hensikt å gi deltagerne mulighet til å spille inn til ulike aspekt ved et pilotprosjekt:

Del 1 handlet om å få deltagerne til å identifisere de viktigste utfordringene - deres opplevelse av hvorfor skolegårdene blir seende ut slik de gjør og hva som står i veien for at det lages bedre skolegårder.

Del 2 handlet om å gi deltagerne anledning til å spille inn tema, fokusområder og formål som et pilotprosjekt bør ta for seg.

Del 3 handlet om å få innspill til hvordan et pilotprosjekt kan rigges ved å gi innspill til prosjektmodell. I den siste øvelsen ble deltagerne utfordret til å skissere diagram eller tegne forslag på en eller flere prosjektmodeller.

Innspillsseminar

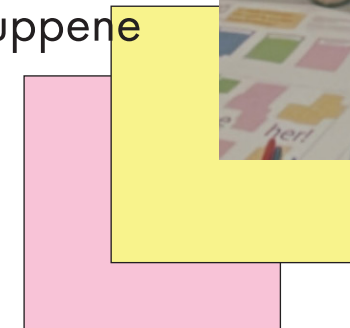
Nasjonalt pilotprosjekt om skolegårder!

Denne oppsummeringen er en dokumentasjon av gruppearbeidet som foregikk under innspillsseminaret. Grindaker Landskapsarkitekter har skrevet og dokumentert deltagernes notater, post-it lapper og andre innspill fra verkstedet og sammenfattet det til dette notatet, som trekker frem gruppenes hovedpoeng og de mest relevante innspillene til et nasjonalt pilotprosjekt om skolegårder.

Første del av oppsummeringen er strukturert i samme rekkefølge som verkstedet, og er en ren dokumentasjon av innspillene. Hensikten har vært å samle alle innspill i et oversiktlig notat, som viser hvilke diskusjoner og innspill gruppene hadde underveis i innspillsseminaret.

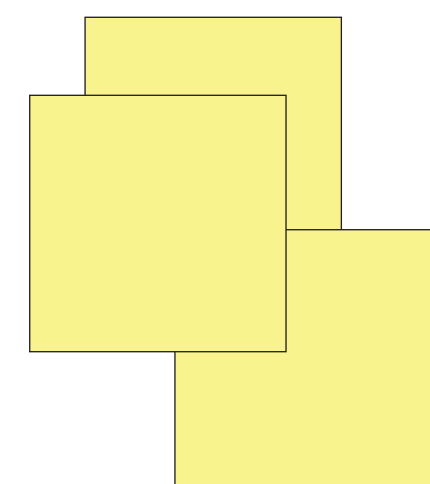
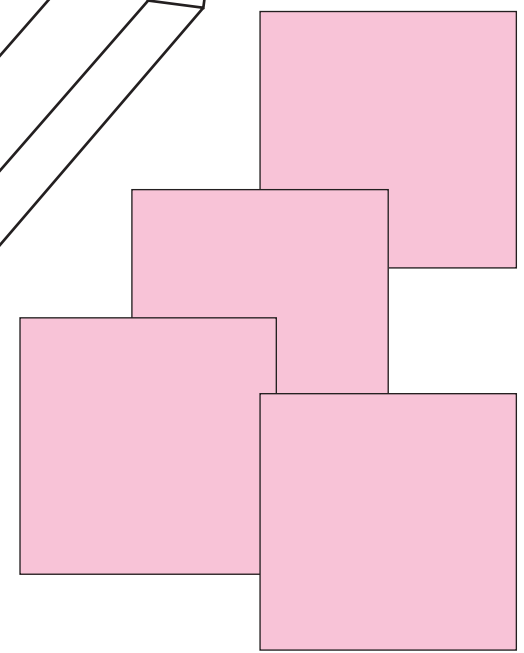
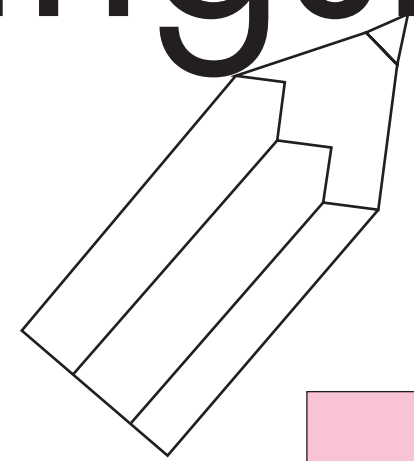
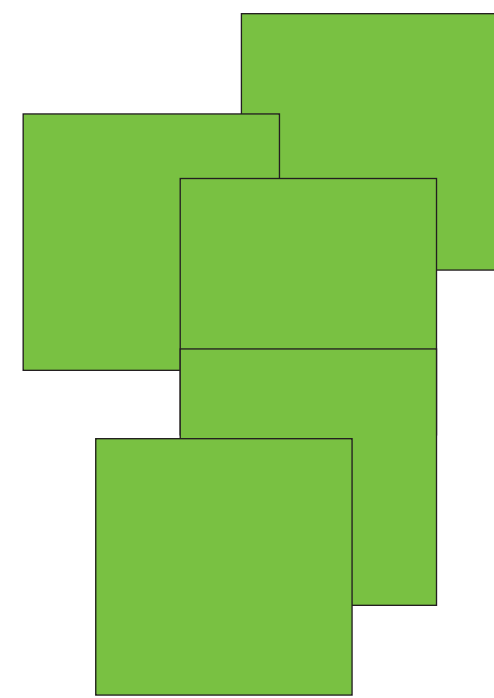
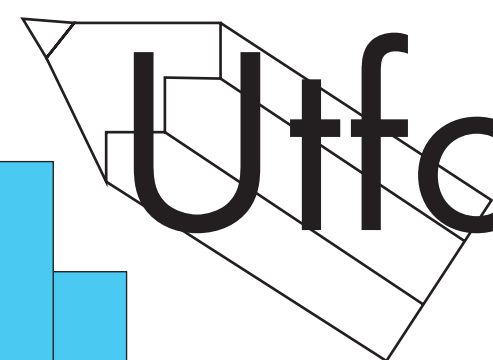
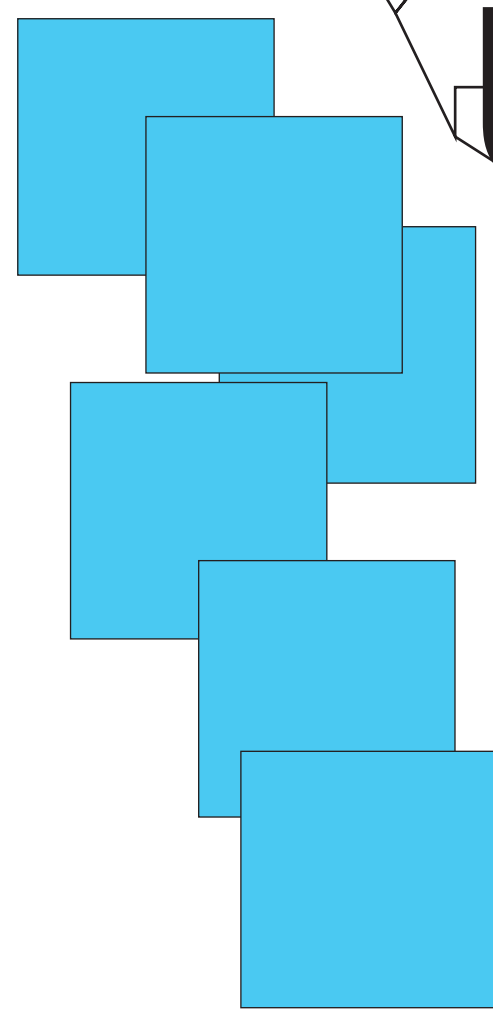
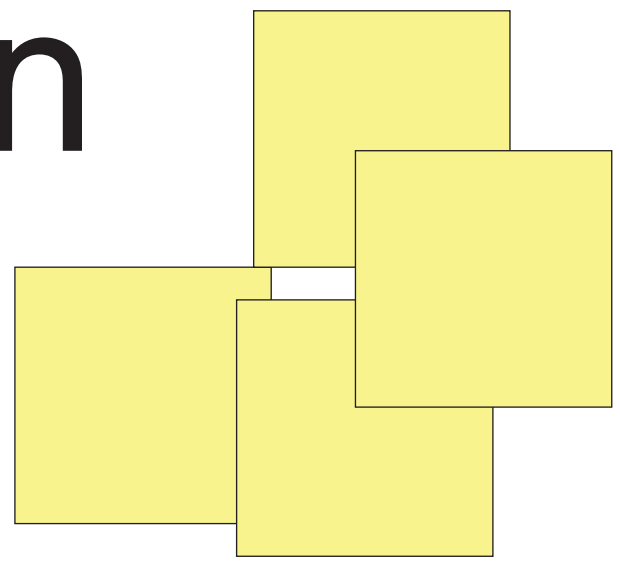
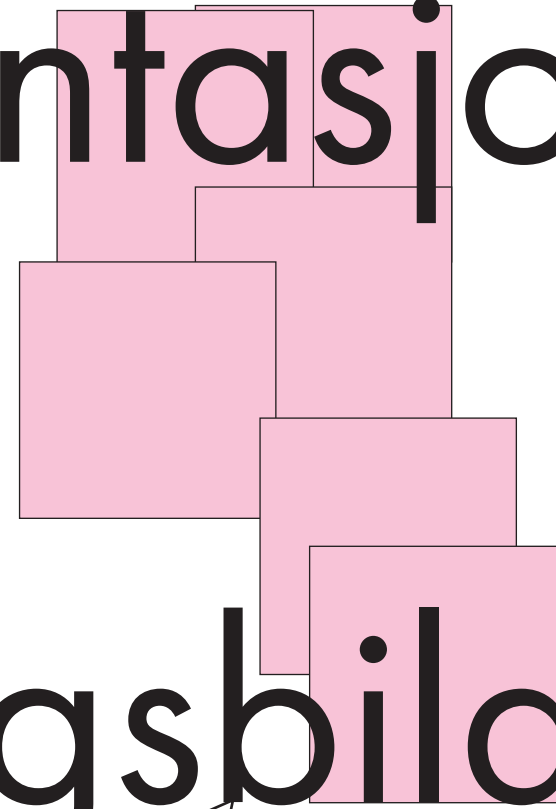
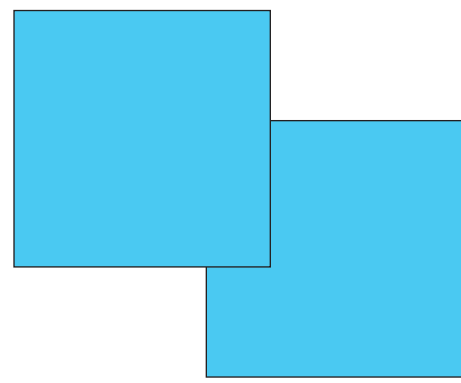
I andre del av oppsummeringen har Grindaker forslag til veien videre med et nasjonalt prosjekt om skolegårder. Dette er basert på funnene fra gruppearbeidet og sortert etter hvilke aktører som eier oppgaven eller problemet. Viktig å presisere at det kun er ment som innspill og peker ikke ut endelig retning for fremtidige pilotprosjekt.

I tredje del av oppsummeringen viser vi en måte å lese innspillene fra gruppearbeidet på. Der forfølger vi tre resonnement - fra utfordring - til formål og sluttprodukt, og viser hvordan gruppene har tenkt gjennom dagen.

Dokumentasjon

Utfordringsbildet

De største utfordringene

Noen av de viktigste utfordringene: Politisk forankring, kompetanse, for konvensjonelle uteområder, manglende kunnskap.

Verkstedets første del handlet om å få deltagerne til å identifisere de viktigste utfordringene i arbeidet med å utvikle skolegårder i dag; hva som er krevende og hvorfor. Ordene som er presentert i overskriften over, ble brukt flest ganger og kommenteres derfor spesielt i teksten under.

Politisk forankring

En av de største utfordringene i arbeidet med skolegårder er manglende politiske forankring. Begrepet forankring handler i denne sammenhengen om å styrke beslutningstagernes eierskap til temaet og å sikre at prosjekter følges opp i løpet av beslutningsprosessene. Den vanligste måten å forankre prosjekter på i offentlig sektor er gjennom formelle strategier eller konkret i reguleringsplaner. At deltagerne opplever at prosjekter ikke er tilstrekkelig politisk forankret, handler ikke nødvendigvis om den formelle forankringen, men om forankringen av temaet “skolegård” i et større skoleprosjekt. Dette kan handle om at de folkevalgte må forholde seg til store og omfattende prosjekter, som omfatter nye skoler med tilhørende uteområder, eller renovering av skoler og tilhørende skoleområder. I slike prosjekter får ofte skolebygget den største oppmerksomheten, mens uteområdene i verste fall ikke prioriteres. For å sikre kvalitetene i skolegårder, er det med andre ord ikke tilstrekkelig å lene seg på den formelle forankringen. Prosjekteier må også gjøre beslutningstagerne i stand til å forstå verdien av skolegårder med

høy kvalitet, og jobbe på en måte som sikrer at de forstår intensjonene. Forankring er dermed ikke bare et formelt vedtak, men en gjentakende aktivitet og en byråkratisk kompetanse som må utvikles over tid.

Kompetanse

Videre peker deltagerne på at flere aktører mangler kompetanse. Dette gjelder politikere, administrativ ledelse, utøvende planleggere, landskapsarkitekter og andre aktører som deltar i prosessen med å utvikle skolegårder. Innspillet om kompetanse kaner i hovedsak rettet mot manglende bestillerkompetanse. Bestillerkompetanse er kunnskapen organisasjoner har til å omsette behov til bestillinger som svarer på behov. Ofte handler dette om kompetanse om selve anskaffelsen av en tjeneste. Flere grupper pekte på at manglende bestillerkompetanse fører til konvensjonelle løsninger, eller såkalte “katalogløsninger”, som ikke er knyttet til det faktiske behovet.

Utfordringen med bestillerkompetanse henger med andre ord sammen med at det ikke foreligger et godt nok kunnskapsgrunnlag eller liten kompetanse om barnas behov.

Kunnskap om barnas behov

Flere grupper pekte på at det mangler kunnskap om barnas behov. For at skoleeier, landskapsarkitekter og de andre aktørene skal gå vekk fra “katalogløsninger” og prioritere “håndsum” vil det være behov for å bygge kunnskap over tid. Dette handler om å jobbe målrettet med å få på plass et kunnskapsgrunnlag som både kommer administrasjonen og de formgivende til gode. Et steg på veien er å dokumentere de gode løsningene som allerede fins, og snakke med barn og ungdom om hvilke behov de har. Vi må legge til rette for å eksperimentere og teste ut forskjellige løsninger sammen med barna, og invitere forskingsmiljø til å dokumentere.

Utfordringer

Liste over utfordringene

Under har vi kategorisert utfordringene etter tema og slått sammen sammenfallende ord eller tema. Gruppens prioriterte utfordringer er **markert i rødt**

Utforming

- **Skolegårder blir for like - lite kreativt**
- Mye asfalt, grått, gummi, plast
- Domineres av ballspill og lekeapparat av en viss type
- Ensidig «programmering», lite variasjon og manglende differensiering av uterommene
- Vi utformer ikke uteområdet etter et mangfold av behov
- **Manglende differensiering av uterom ut i fra aktiviteter/muligheter/alder/kjønn/ ute eller inne**
- For flatt, lite inspirerende, for liten plass og stor slitasje
- **For lite vegetasjon - Ikke natur eller landskapselementer i skolegården - det er likt i 50 år!**
- Få lekemuligheter for ulike aldre
- Lite egnet for frilek
- Utformes på guttenes premisser
- **«Katalogløsninger», apparater / konkrete løsninger som svar i stedet for åpent bruksområde**
- Det er for mange «standardsvar» (lekeapparat)
- Det bygges med tanke på organisert idrett – heller enn frilek
- Ikke tilpasset dagens behov
- Skolekapasitet gjør uteområdene for små
- Lages “vedlikeholdsfritt” - drift og vedlikehold fører til dårlige løsninger
- Fortetting presser skolekapasitet
- Ingen sammenheng mellom utforming og kultur / aktiviteter i skolegården

- **Arealutfordringer**
- Få aktiviteter kan finne sted
- Gjerder og villnis
- Lite rom for å bruke området kreativt
- Ballområder tar for stor plass
- Stor variasjon fra skole til skole – fra kommune til kommune
- Skolegården tas ikke i bruk på ettermiddagene

Prosess

- Brukere involveres ikke
- **Sen involvering av kvalifiserte rådgivere**
- Vante tenkemåter

Kunnskap og kompetanse

- Kunnskap om bruk / kompetanse er ikke tilgjengelig eller prioriteres ikke i utforming av skolegårder
- **Dårlig kunnskapsgrunnlag**
- **Manglende bestillerkompetanse hos bestiller og planlegger**
- **Kunnskap om fremtidens skolegård**
- **Politikerne mangler kunnskap om hva som er bra for barna**
- Manglende kunnskap om sosial bærekraft
- **Manglende kompetanse / kunnskap i gjennomføringen av bygging**

Økonomi og politisk forankring

- **Ressurser og kommuneøkonomi**
- Kommuneøkonomi: Kommunen er ikke i stand til å prioritere kvaliteter i skolegården
- Dårlig vedlikehold
- **Finansiering – uteområdene blir salderingspost**
- **Budsjett og politisk prioritering. Politisk forankring.**
- Økonomi - håndsøm koster mye!
- **Manglende økonomiske prioriteringer til uteområder (nybygg/drift/vedlikehold)**
- Budsjettfordelingen mellom nybygg og drift/vedlikehold er krevende!
- **Administrativ og politisk forankring**
- Har dårlig råd /økonomi
- Valg av entrepris påvirker mye og får følgefeil
- **Det må være politisk prioriteringer som følger finansiering**

Forskrift, og tekniske krav

- **Hva er lov? Sikkerhetsperspektivet og kompetanse**
- Strengt regler og mye kontroll – nullrisiko må endres politisk
- **Barnas behov må inn som absolutte krav i regelverk**

De viktigste aktørene

Myndigheter, politikere, administrasjon, kommune, er stikkord som beskriver de viktigste aktørene

Del 1.2 handlet om å få deltagerne til å identifisere de viktigste eierne av utfordringene - og å peke på de aktørene som på et eller annet vis må involveres for å løse utfordringene. Stikkordene over viser ordene som er brukt flest ganger. Aktørene deltagerne peker på har blant annet ansvar for føringer som påvirker utforming, finansiering og gjennomføring.

Som i forrige øvelse, peker de fleste gruppene på det politiske nivå som en viktig eier av problemene. Det handler om at dette nivået eier lovverket og føringene, samt er de som skal prioritere å gi tilstrekkelig med midler til utvikling av skoler og uteområder. Det er tre politiske nivå vi forholder oss til og som vi er avhengig av å påvirke for å få til et bedre resultat.

Videre er det flere grupper som peker på samarbeid eller tverrfaglighet som stikkord. Her løfter de fram behovet for å involvere flere aktører, slik at vi gjør oss i stand til å endre praksis til det bedre. I listen til høyre, er de viktigste aktørene gruppert etter utfordringene de ble koblet til i øvelsen.

Ansvar for føringer / TEK:

Staten bør involveres da de har myndighet til å påvirke statlige føringer på planlegging av løsning (Kommunal- og distriktsdepartementet eier TEK, DIBK (direktorat) eier TEK).

Det bør samarbeides på flere nivå for å endre krav og hensyn som ikke er forenlige.

Ansvar for finansiering:

For å sikre bedre finansiering av skolegårder, må nasjonale og regionale myndigheter med i et pilotprosjekt.

Det politiske nivået må vite hvor skoen trykker for å være i stand til å endre noe.

Representanter fra fylket - de som eier spillemidler eller tilsvarende tilskuddsordning - må involveres.

Gjennomføring, kompetanse og samarbeid

Representanter fra kommune: politikere, kommunalsjef, rektorer.

Skoleeiere og ildsjeler må involveres når det skal jobbes med konkrete prosjekter.

Kommunen som planmyndighet (må sikre sammenheng mellom strategi, forankring og økonomi).

Landskapsarkitekter / arkitekter og andre (tverrfaglig samarbeid, bestillerkompetanse og entreprenør (aktører med kunnskap og kompetanse)

Forskningsmiljøer må involveres i prosjektet.

Aktørene

Liste over aktørene

Under har vi kategorisert aktørene og slått sammen sammenfallende ord eller tema. Gruppens prioriterte aktører er **markert i rødt**.

Nasjonale myndigheter

- Det mangler et langsiktig perspektiv
- Regelverket er rigid på feil sted og ikke strengt nok i andre enden
- Burde kreve mer kvalitet og areal til skolegårder
- **Påvirke statlige føringer på planlegging av løsning (departement eller direktorat DIKB)**
- **Krav: Standarder og tek17**
- Tradisjonelle løsninger
- Hva er lov? - Regler for hva som kan finansieres av hvem (regelverk)
- **Bør samarbeide om å endre ulike krav og hensyn som ikke alltid er forenlige**

Regionale / lokale myndigheter

- Har ikke nok ressurser, vanskelig å prioritere kvalitet
- Mangler kunnskap om betydningen av gode skolegårder
- **Spillemidler må deles ut med andre kriterier**
- SKUS (Standard kravspesifinasjon for oslo kommune (skok.no)
- **Motstridende krav fra kommune**
- Man forsøker å planlegge seg vekk fra risiko
- Har for dårlig kunnskapsgrunnlag
- Mangler finansiering
- **Kommunalsjef / rektorer**
- Mangler risikohåndtering i prosjektet
- Mangler medvirkning i arbeid med skolegård
- **Kommunen må sikre sammenheng mellom strategi, forankring og økonomi**
- Kommuner mangler innkjøpskompetanse
- **De finansierende aktører. Nasjonale nivå, fylkesnivå og filantroper**
- **Politikere trenger kunnskap om sosial bærekraft og må bli målt på det**
- Manglende prioritet
- Manglende penger
- Interne politiske prioriteringer
- Mangel på talspersoner
- **Kommune (politikere og administrasjon)**

Skoleeier

- Velger katalogkjøp/ standardløsninger som quick fix. Krav om hyllevarer må byttes med stedeagne lekeløsninger
- Velger dyre fallunderlag
- Vanskelig å lage utearealer som er store nok (dyre tomtepriser)
- Lite innovasjon - Katalogløsninger reduserer kunnskap om muligheter

- Krevende å jobbe tverrfaglig
- Sen involvering av rådgivere i prosjekt
- Aktører som er involvert har for lav kompetanse
- I nye skoleområder blir uteområdene salderingspost
- **Skoleeiere og ildsjeler må involveres**
- Mangler kunnskap
- Politisk prioritering gjennom arealplaner og økonomi gjør uteområdene dårlige
- Det er for stramme rammer for utvikling av nye skolegårder
- **Skoleeier (både politikere og administrasjon) areal og økonomi**
- Har dårlig råd /økonomi
- Valg av entreprise påvirker mye og får følgefeil
- Adm. og politisk forankring

Kunnskap og kompetanse

- Hva er barnets behov?
- Ikke nok kunnskap om lokalklima
- Lite medvirkning
- Glemmer brukeren
- Organisering av lokalmiljø og frivillighet er viktig, men de kan også mangle kunnskap
- Vi mangler eksempler på gode uteområder fra Norge
- Vanskelig å få tilgang på referanseprosjekter
- Lite fokus på den pedagogiske dimensjonen i uteområdene
- **Forskning og utdanning, tverrfaglig samarbeid og koordinering**
- Mange ballbaner som tar mye plass
- Lite grønt
- Mange grå flater / asfalt
- For få tilbud til barna
- Adm. og politisk forankring
- **Kunnskap og kompetanse på de som gjennomfører: kommune og konsulenter**

Tilbydere av lekeapparat / konsulent

- Myke opp lovverk om offentlig anskaffelse
- Mye kompetanse i lokalsamfunnet / i skolen kan ikke benyttes pga regelverk.
- **Kompetanse hos landskapsarkitekten og arkitekten må bedres**
- **Mer tverrfaglig samarbeid, bedre bestillerkompetanse og samarbeid med entreprenør**

Oppsummert

De største utfordringene med å utvikle skolegårder er:

1. Politisk forankring.

Hvis vi utvikler mer kunnskap om politisk forankring vil vi kunne bidra til at politikere prioriterer tilstrekkelig midler til gode skolegårder. Dette krever kunnskap om beslutningsprosesser på ulike politiske nivå og endring av regelverk.

Det er dermed et behov for å jobbe strategisk og målrettet mot de ulike politiske nivåene; 1) nasjonalt for å jobbe langsiktig med de overordnede utfordringene knyttet til tekniske krav og prinsipper for finansiering 2) regionalt for å jobbe med finansiering og prioritering av kvalitet i skolegårder, og 3) lokalt nivå for både å prioritere kvalitet, men også være en pådriver til mer involverende og innovative prosesser.

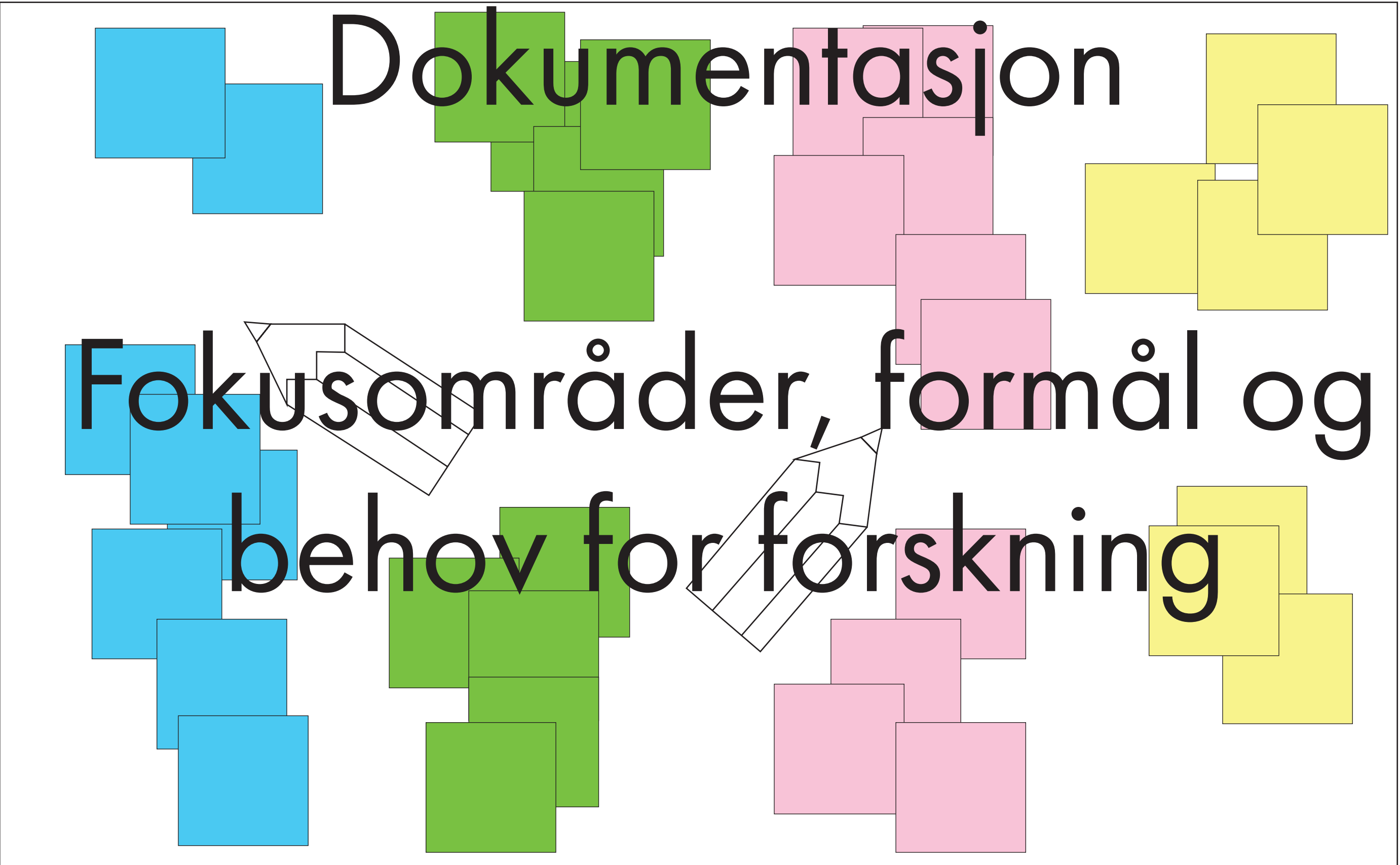
2. Kunnskap om barnas behov.

Kunnskap om barnas behov, om forbilder og kunnskap om konsekvensen gode eller dårlige skoleområder har for folkehelsen, bidrar til at aktørene får et bedre grunnlag å ta utgangspunkt i når de skal utvikle skolegårder fremover. Her må forskningsmiljøene og kommunene involveres.

3. Bestillerkompetanse

Hvis vi øker bestillerkompetansen vil vi kunne minimere bruk av “katalogløsninger” og bidra til at man heller prioriterer “håndsum” når man utvikler skolegårder i fremtiden. Økt bestillerkompetanse vil også bidra til å sette barnas behov i sentrum slik at vi får flere gode prosjekter! For å løse dette, må kommunene, skoleeiere og forskningsmiljøene involveres.

Dokumentasjon

Fokusområder, formål og
behov for forskning

Fokusområder og hovedtema

Eksempler, involvering,
forbilder, medvirkning,
er noen stikkord fra
øvelsen

- Formidle og veilede
- Utvikle ny kunnskap og kompetanse, følgeforskning
- Langsiktig og bærekraftig
- Samarbeide med elever, skole og drift
- Samarbeid og nettverk
- Involvering og bruker-medvirkning
- Innovasjon og testing
- Kultur, organisering og pedagogisk tilnærming
- Partnerskap og tverrfaglig involvering
- Forskning, formidling, og brukerinvolvering
- Skole som nærmiljøanlegg og skoleanlegg
- Universell utforming i alder og kjønn
- Viktigheten av natur og naturbevaring
- Gode varierte og funksjonelle eksempler / forbilder
- Før og etter dokumentering / prosess m/ evaluering
- Prosess, medvirkning og brukersentrert kunnskap
- Relevant for flere

De fleste gruppene hadde utfordringer med å svare på oppgave 2.1 om fokusområder og hovedtema. Dette kan forklares med at deltagerne i gruppene forstod begrepet “fokusområder” ulikt, og ut i fra sin faglig bakgrunn. I veiledning av gruppene, forsøkte vi derfor å få gruppene til å bli enige om hvordan de tolket begrepet, slik at det ga mening som et diskusjonstema i gruppen og for det videre arbeidet i verkstedet. Noen grupper valgte å konsentrere seg om hovedtema for prosjekter, mens de fleste kom frem til en enighet om hva fokusområder betød for dem.

Ordskyen over er hentet fra oppgaven totalt sett - og inneholder både fokusområder og hovedtema. De mest brukte ordene, som “eksempler” og “forbilder”, kan assosieres med milepæler eller bestemte resultater i et prosjekt og er et uttrykk for deltagerens ønske om å dokumentere eksisterende praksis og dele kunnskap, mens ordene “involvering” og “medvirkning” sier noe om hvilke forventninger deltagerne har til et pilotprosjekt - om tilrettelegging for deltagelse og om prosjektets åpenhet underveis. Videre har vi listet opp gruppens prioriterte fokusområder:

Formål

Mer natur!

Vis de gode prosessene!

Vis de gode skolegårdene!

Denne oppgaven handlet om å foreslå forskjellige formål som kunne svare på utfordringene i oppgave 1.1. Det er i denne oppgaven flere forslag til konkrete pilotprosjekt og flere av gruppene har forslag som forsøker å løse utfordringene de har spilt inn i oppgave 1.1. Vi har gruppert formålene etter tema og slått sammen formål som er like.

Utforming av eksisterende skolegårder

- Et prosjekt som lager en variasjon av uteområder
- Behov for bedre uteområder i vgs.
- Uteområder med aktiviteter for alle - fra standard skolegård (ballbane, husker) til rekreasjon
- Utvikling av et nærmiljøanlegg for mer enn skolegården
- Teste – teste – et prosjekt som tester forskjellige løsninger
- Pilotprosjekt på risikolek – hvordan kan man legge til rette for risikolek i skolegården?
- Få frem pilotskolegårder med bedre innhold!

Utforming av nye skolegårder

- Lage skolegårder med bedre innhold
- Utvikle gode eksempler / forbildeanlegg / referanser
- Skreddersøm - utvikle metoder for utarbeiding av nye skolegårder
- En prosess som tar aktørene ut av «boksen» når man er i utviklingsprosess
- Et prosjekt som bevarer natur og naturmangfold i skoleområdene

Finansiering av skolegårder

- Et prosjekt som konkretiserer realistiske finansieringsmodeller

Formidling av kunnskap

- Formidle / utvikle kunnskap om alder / kjønnsstilpassing
- Vise hvilke forutsetninger som trengs for å få det til i praksis
- Øke kompetansen til de som planlegger
- Vise gode eksempler til politikere og kommuner: Fra ord til handling

Prosesskunnskap

- Et prosjekt som øker bestillerkompetansen
- Legge til rette for metodeutvikling og prosess fremfor eksempler
- Hvordan jobbe med å endre praksis?
- Et prosjekt med formål om å endre den økonomiske, drifts- og vedlikeholdsmessige refleksjonen i prosjekt.
- Dokumentere prosessen til de som planlegger, vise fremgangsmåte

Regler og forskrifter

- Endre regler og forskrifter

Kunnskapsgrunnlag og kriterier

Oversikt over forbilder, hva er dagens kvaliteter? Få på plass nettverk og samarbeid!

Mer kunnskap!

I denne oppgaven ble gruppene spurt om det manglet noe før et pilotprosjekt om skolegårder kan lanseres. De fleste svarene handler om å få kunnskap om dagens situasjon, andre var konkrete og foreslo kunnskapsgrunnlag på nasjonalt nivå, som kan anvendes i planleggingen av nye skolegårder, andre grupper pekte på kunnskap som anvendes som underlag i rehabiliteringen av eksisterende skolegårder. Flere grupper peker på at det fins en del kunnskap, men at det er et behov for å systematisere kunnskapen. Vi vet med andre ord mye om hvorfor vi må gjøre ting anderledes - men det mangler en oversikt over hvordan og hva.

Oversikt over gode eksempler

Videre påpekes det at det ikke fins en oversikt over det som kan defineres som “eksisterende forbildepjekter” i Norge. Med det mangler det informasjon om hvor lista ligger for hva som er gode prosjekter og hva et pilotprosjekt skal strekke seg etter. En oversikt over de viktigste innspillene følger i listen til høyre.

Innovasjonsnettverk

Det er også en gruppe som foreslår etablering av et nettverk for “prosjektskoler”, som er tenkt som et innovasjonsnettverk for testing av nye løsninger i skolegårder. Der foreslår de at nettverket kan etableres og være et kunnskapsnettverk som utvikler praksis og driver frem innovasjon gjennom midlertidige prosjekter og testing av løsninger i praksis.

Hva mangler før et nasjonalt pilotprosjekt lanseres?

- En oversikt over kvaliteter i skolegårder i dag (nasjonal oversikt)
- Oversikt over forbilder fra ulike steder (by og land)
- Vi har mye kunnskap om hvorfor– trenger å gjøre den tilgjengelig
- Trenger kunnskap om hvordan og hva! Hva er status i dag?
- Behov for å systematisere kunnskap om dagens situasjon.
- Få oversikt over utviklingstrekk
- Etablere samarbeid med skoler som ønsker å være «prosjektskoler»
- «Prosjektskolene» er samarbeidspartnere for å eksperimentere
- «Prosjektskolene» kan etableres som et kunnskapsnettverk
- Kunnskapsnettverket utvikler kompetanse innen skolegårdutvikling.
- Før pilotprosjekt: hva som er viktigst å teste ut?
- Før et pilotprosjekt må vi tenke over hva som står på spill for elevene?
- Hvem sine behov er viktigst å ta tak i?
- Opparbeide kvaliteter til elevene?
- Lage prossestøtte til fagpersoner?
- Endre lovverk og påvirke politisk?

Kunnskapsgrunnlag og kriterier

Læring og utvikling!
Konkret problemløsning!
Nedenfra og opp!

Etablering av kriterier for pilotprosjekt

Flere grupper satt i denne oppgaven også opp forslag til kriterier for utvelgelse av pilotprosjekter. Vi oppmuntret gruppene til å prioritere mellom temaer og formål - og flere grupper lagde da sitt eget sett med prioriteringer som også kan fungere som innspill til Tverga i sitt arbeid med å prioritere.

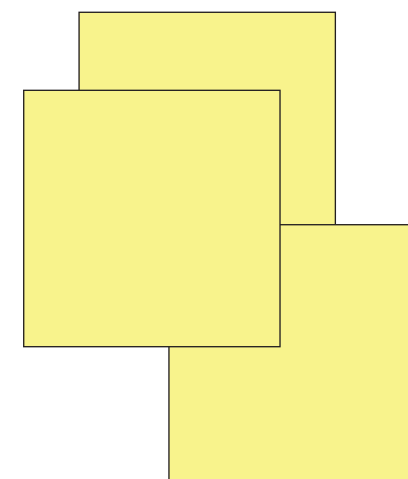
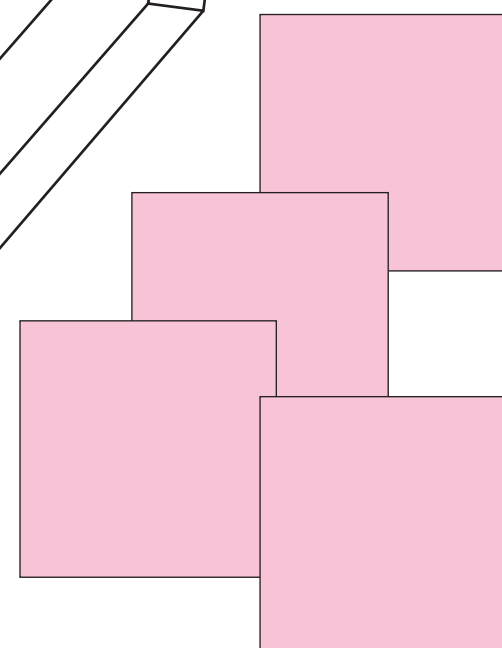
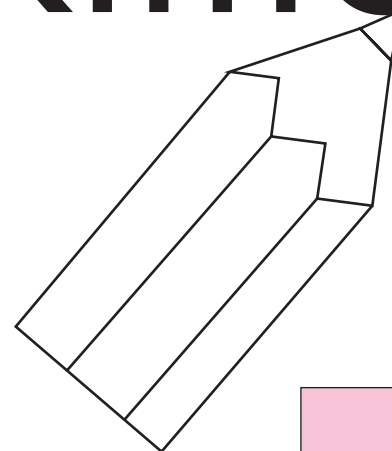
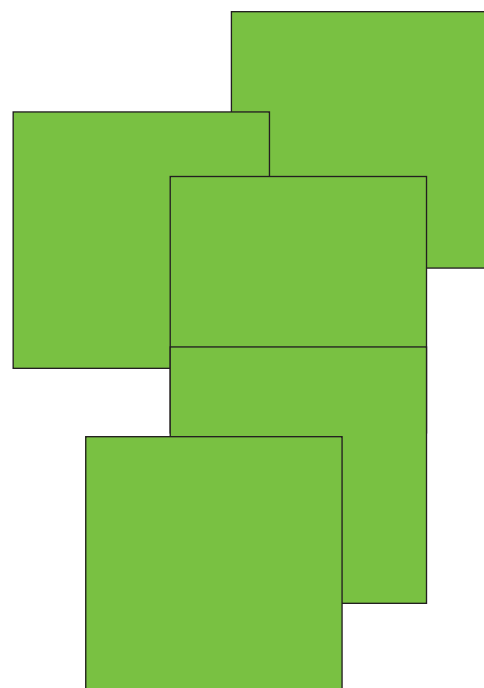
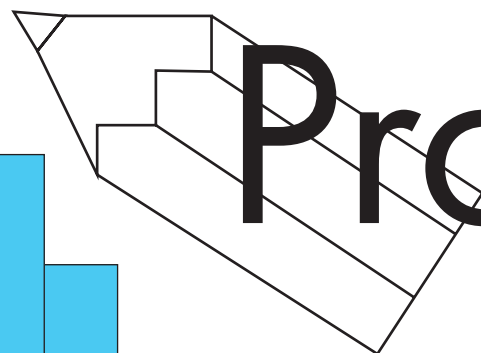
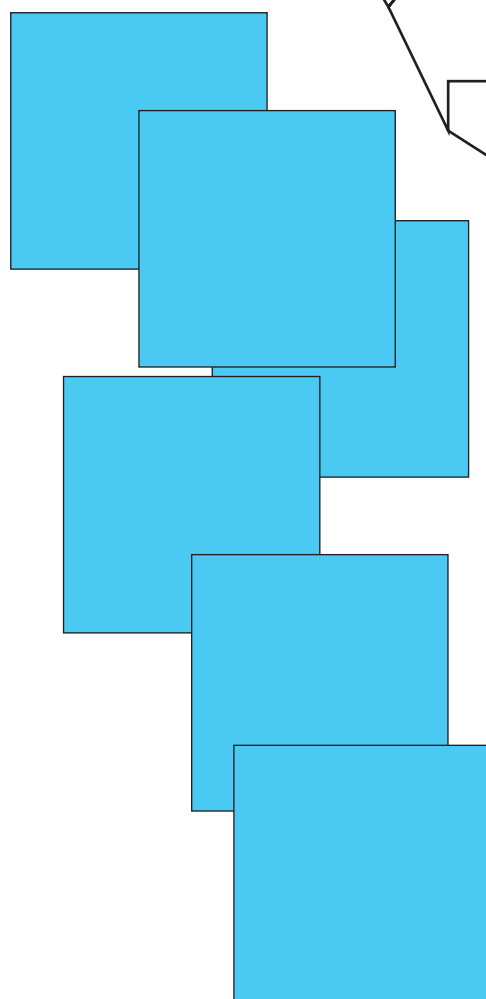
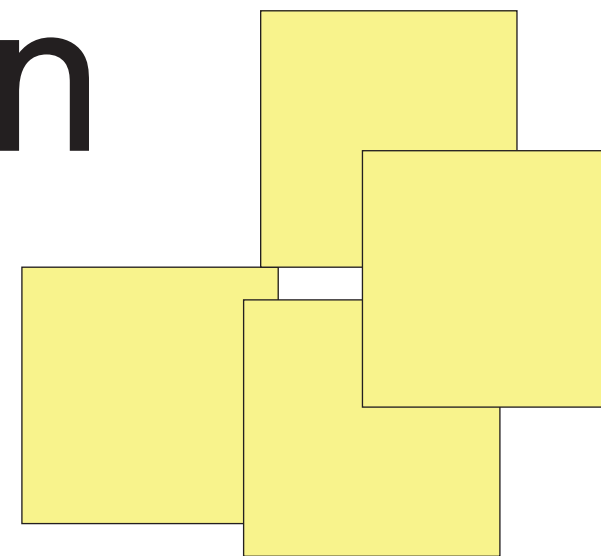
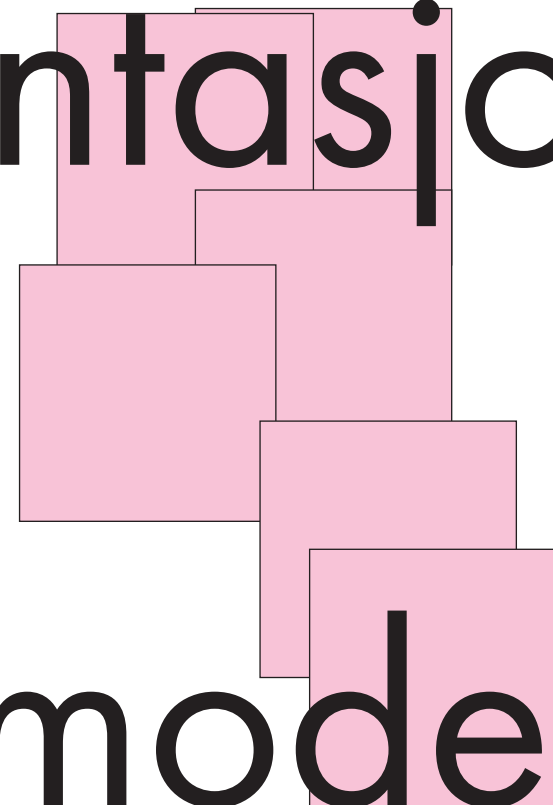
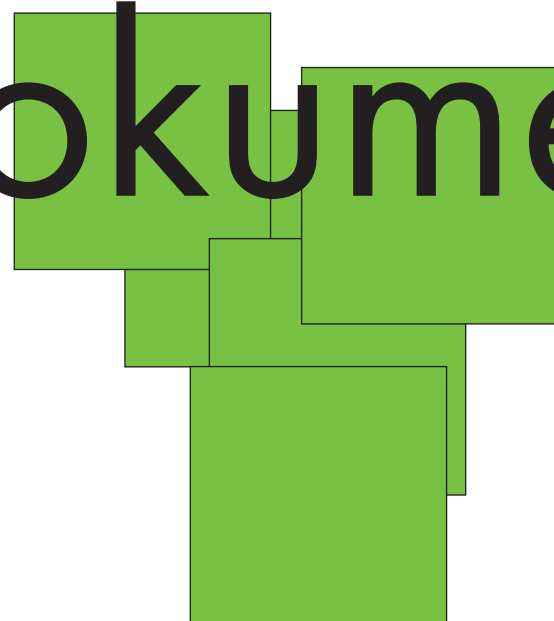
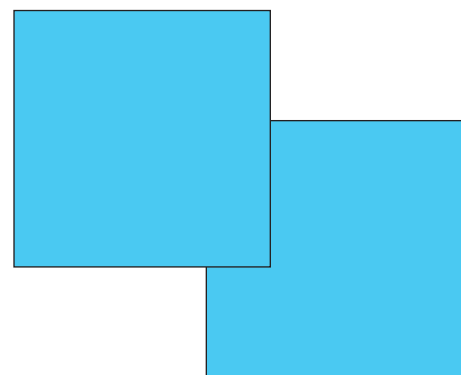
Kriterier:

- Ta utgangspunkt i utfordringsbildet og føre til konkret problemløsning
- Må legges til rette for samarbeid mellom ulike aktører – tverrfaglighet i prosjektet
- Drives nedenfra og opp, god medvirkning
- Prosjekt på barnas premisser. Må få betydning for barna!
- Et prosjekt som får flere barn bort fra skjerm
- Ha elementer av lek, natur, trivsel sosialt i prosjektet.
- Sikret finansiering
- Etablere formelt partnerskap mellom fylket, UH-miljøer og kommuner
- Prioritere størst gevinst med minst innsats?
- Et prosjekt som resulterer i ny tankegang hos politikere og andre i målgruppen
- Et prosjekt som sørger for læring og utvikling
- Må ende i en verktøykasse
- Må resultere i en minimum spekk-krav

Dokumentasjon

Prosjektmodell

Prosjektmodell

Oppgave 3.1 viste seg å være verkstedets mest krevende oppgave. Det var mange i salen som ikke var kjent med begrepet “prosjektmodell” og heller ikke hadde erfaring fra å jobbe i eller rigge et prosjekt. Oppgaven ble derfor mer grundig introdusert, samtidig som vi tilbød veiledning underveis i arbeidsøkta.

Flere grupper klarte dermed å rigge opp skjelettet av ulike prosjektmodeller, mens majoriteten støttet seg på støttespørsmålene og diskuterte i større grad målgruppen, formål og sluttprodukt i lys av et formål fra oppgave 2.2. Denne oppsummeringen tar derfor for seg et par eksempler på forslag til prosjektmodeller, mens grunnlaget fra flere av gruppene er tilgjengelig i grunnlagsmaterialet for verkstedet.

Innspill til prosjektmodell 1:

- Etablere samarbeid med «prosjektskoler»
- «Prosjektskolene» tester «nye løsninger» eksperimentere med uteområder.
- «Prosjektskolene» tar utgangspunkt i lokale forutsetninger
- Inviter barn og unge i planleggingen av prosjektet
- Involvere ungdommen / identifisere hva de ønsker.
- Behov for å ha ulike type aktiviteter fra musikk, lek, gjemsel, jakt, game
- Invitere vgs-elever for å designe / forme uteområde

Målgruppe

- politikere, skolen (rektorer, lærere, barn, FAU, offentlig admin)
- landskapsarkitekter, brukere

Sluttprodukt

- Prosessveileder / modell for hvordan bygge uteområder sammen med elever, lærere og drift

Innspill til prosjektmodell 2:

Formålet er å etablere ny praksis og metode for gjennomføring av skolegårdsprosjekter.

Gruppen har latt seg inspirere av prosjektmodellen fra prosjektet: Nærmiljø og lokalsamfunn for folkehelse og pilotprosjektet for skolegårder i regi av NAL.

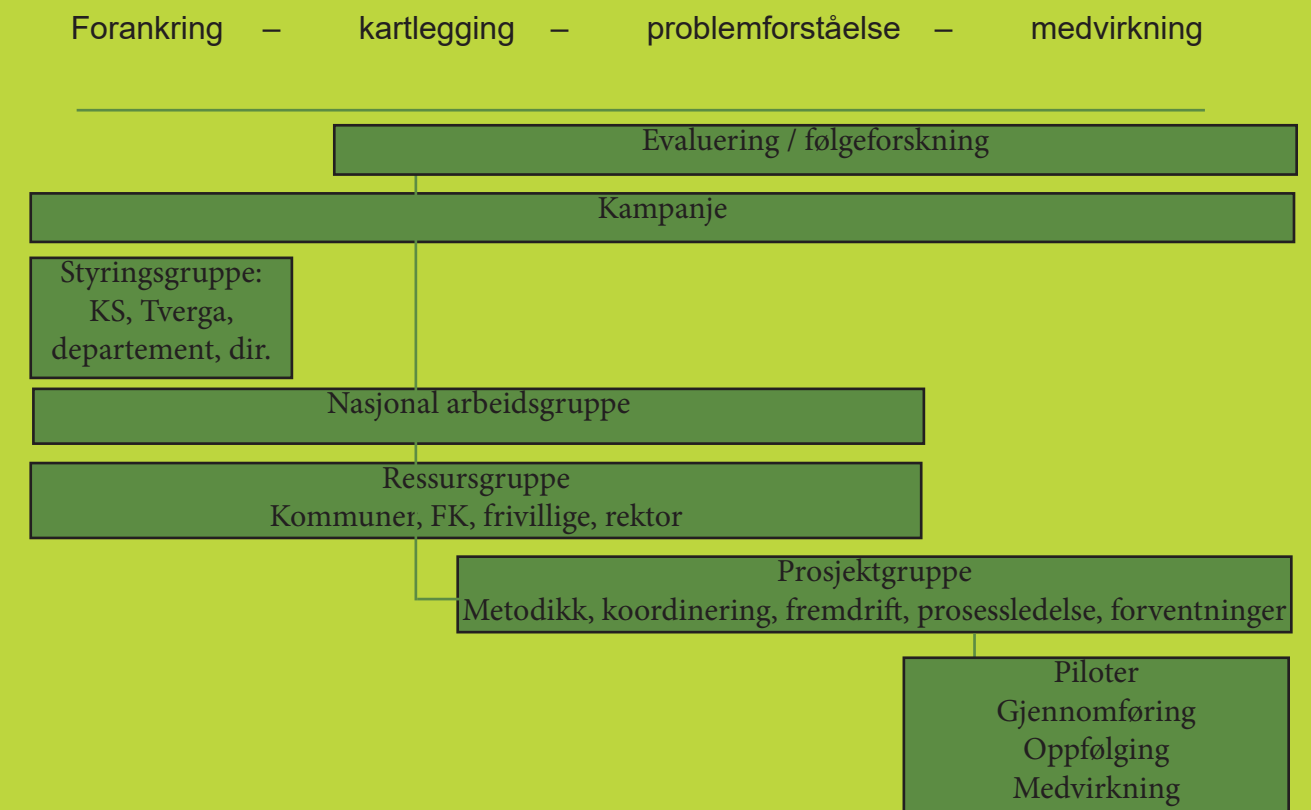
Målgruppe

Nasjonale myndigheter

- Samarbeid, incentivordninger, krav, anbefalinger

Sluttprodukt

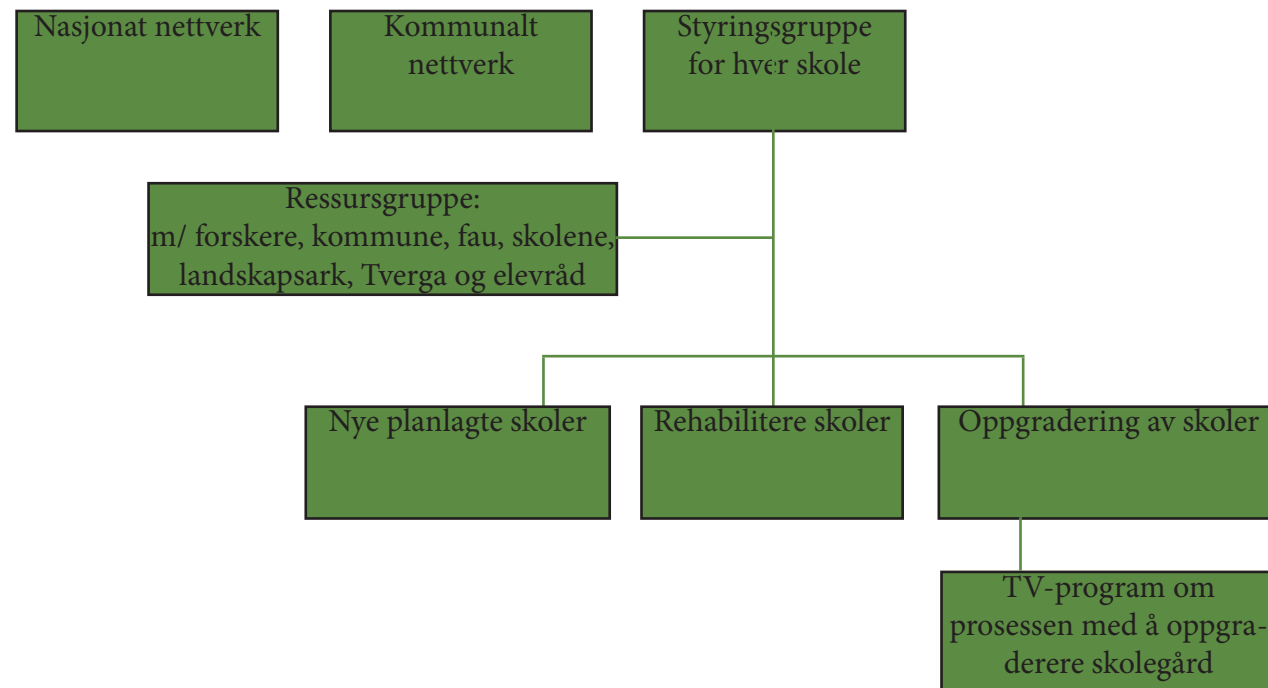
- Piloter som handler om gjennomføring, oppfølging og medvirkning
- Prosessveileder / kompetansehåndbok til kommunene
- Veileder som formidles

Prosjektmodell

Innspill til prosjektmodell 3:

Formålet er å få flere barn til å leke ute og bidra til at det settes nye krav til skolegårder og skoleveier.

Etablering av et nettverk som kan begynne å diskutere eller ta tak i problemstillinger. Nettverk kan enten være internt i en kommune eller landsdekkende. Det viktigste er at kommune på forhånd må vite på hvilket grunnlag de ønsker å delta. Om dette er snakk om nye skoler eller rehabilitering. Viktig at kommune har klart for seg hvilke skoler som skal delta i pilotprosjekt

- Gjennomføre planverksted
- Skoler med stort behov for opprusting
- Rådmann må delta (er søker m/ plan eller politiske vedtak)

Rigging av prosjektet kan skje etter en innledende fase der arbeidet har fokusert på kunnskapsutvikling.

Målgruppe

- Kommunen/ skolen
- Barna

Sluttprodukt

Ulike prosjekt avhenger av om det er rehabilitering, ny skole, oppgradering eller midlertidig bruk

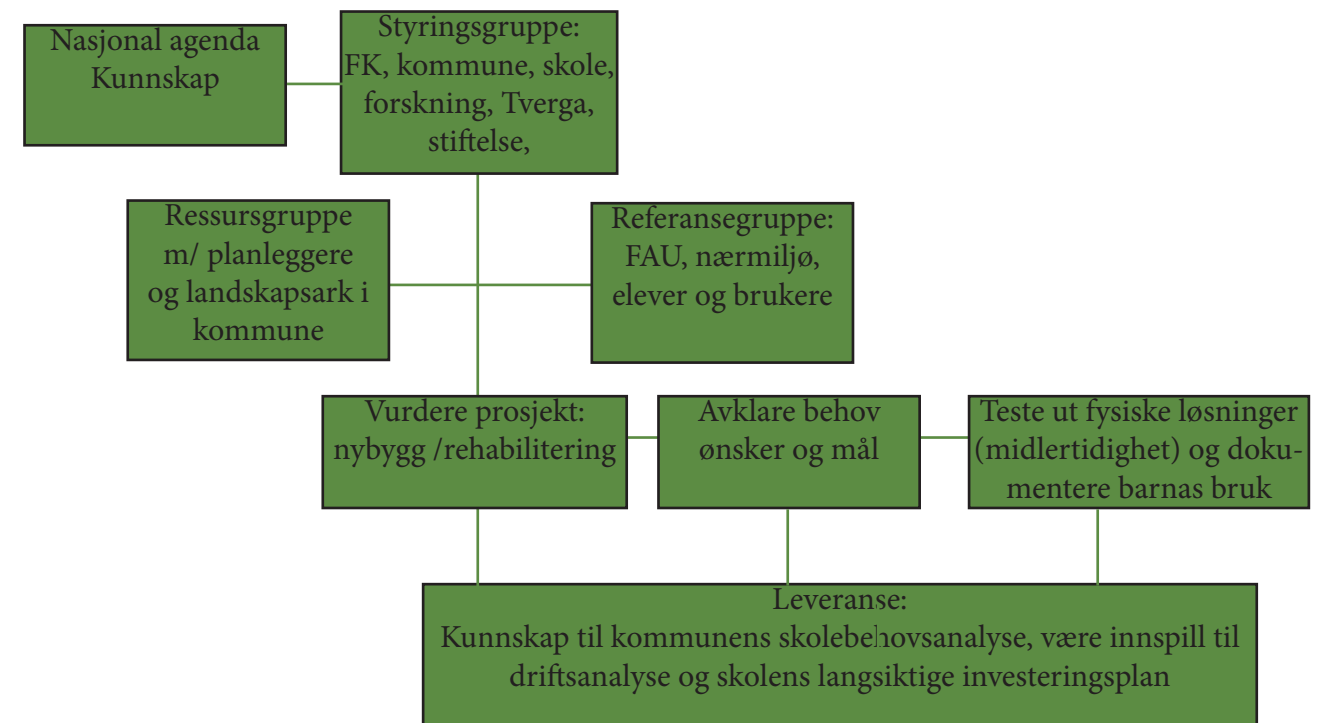
- 10 gode råd
- Designprinsipper for skolegårder
- Kunnskap om ny praksis

Spre kunnskap

- Publikasjon av utfordringene på ulike skoler
- Samarbeid med NRK/ TV2 for å lage et program om skolegårder – oppussing

Innspill til prosjektmodell 4:

Formålet med prosjektet er å utvikle modeller for gode krevspesifikasjoner og viser hvordan reguleringsplaner kan sikre kvaliteter i uteområdene.

Målgruppe

Barna - En plass for lek og læring året rundt

Sluttprodukt

- En rapport / eksempelsamling som dokumenterer gode kravspesifikasjoner og viser hvordan reguleringsplan har sikret kvaliteter i uteområde. Min % natur, maks % plast.
- Ressursbank / kunnskapsbank
- Pilotprosjekt som tester ut konkrete størrelser for lek, læring og variasjon i mulige uterom

Prosjektmodell

Listen på andre siden viser en oversikt over alle gruppenes innspill til sluttprodukt. Vi har identifisert tre fellestemaer som forslag til sluttprodukt;

- 1) veiledere / databaser
- 2) gjennomføring
- 3) nettverk, institusjon eller senter

Kort oppsummert, handler innspillene om å etablere et grunnlag som kan brukes til læring - enten det er en veileder eller en digital kunnskapsbank. Videre er det flere som spiller inn at et pilotprosjekt bør være utøvende - testende - erfaringsbasert. Det har ført til kategorien Gjennomføring. Den siste kategorien foreslår ulike former for nettverk eller foreslår samhandling over tid - som peker mot etablering av en institusjon eller et senter for kompetanse om skolegårder. Forslagene til sluttprodukt er sortert til høyre.

Veiledere / databaser

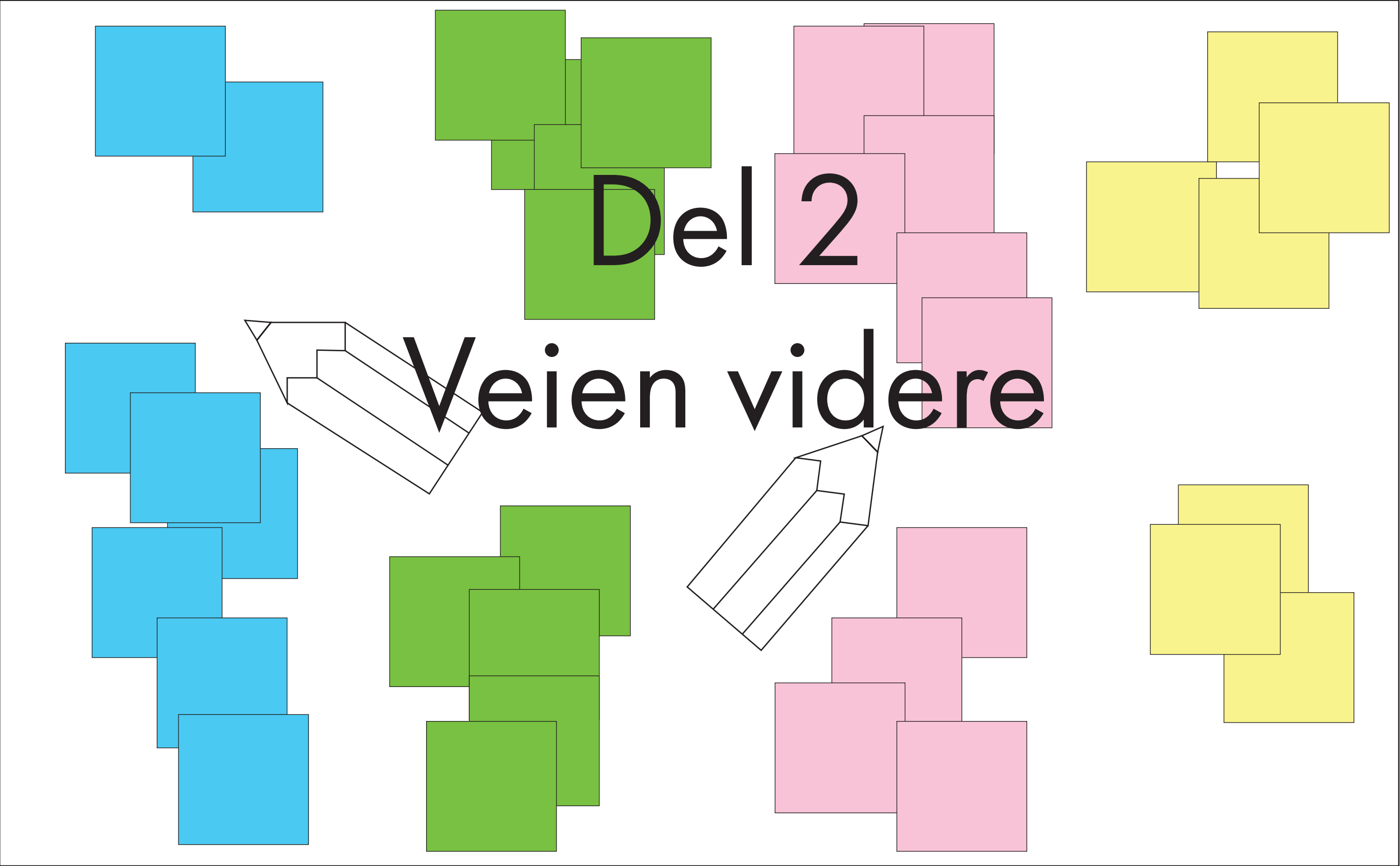
- Prosessveileder for hvordan bygge uteområder med elever, lærere og drift
- Prosessveileder / kompetansehåndbok til kommunene
- Veileder som formidles
- Metode for tidligfase
- En idebank / oversikt over gode ideer som er utprøvd og gjennomført
- Digital kunnskapsbank / prosessveileder
- Rapporter til kunnskapsdep. KDD mm. og tilhørende direktorat: udir / DIBK

Gjennomføring

- Piloter som handler om gjennomføring, oppfølging og medvirkning
- Mikrotesting / midlertidige prosjekter i skolegårder
- Konkret testing av uteområder
- Pilotprosjekt for å gjennomføre en annerledes byggeprosess som påvirker drift av området

Nettverk / institusjon / senter

- Sikre en organisasjonsform som vedvarer og er langsiktig
- Etablere et forskningssenter for skolegårder
- Samarbeid med skoler/museum / kommunen om utstilling om lek gjennom historien (ambulerende utstilling om lekens eller skolegårdens historie.
- Samarbeide med universiteter – masteroppgaver om uteområder
- Etablering av en sentral kunnskapsformidler
- Skolegårdsprosjekt for nye praksiser for pedagogikk
- Etablere en ekspertgruppe som uttaler seg til nasjonale høringer eller strategier
- Et nasjonalt prosjekt må påvirke fremtidige stortingsmeldinger!
- Etablere et tverrsektorielt videreutdanningsprogram på universitet / høyskole

The background of the slide is decorated with several clusters of overlapping squares in four colors: blue, green, pink, and yellow. There are also two white pencils with black outlines, one positioned to the left of the main text and one below it. The text 'Del 2' is centered in the upper half, and 'Veien videre' is centered below it.

Del 2

Veien videre

Veien videre

Veien videre

I avsnittene under har vi identifisert noen veier videre og råd på veien for hvordan Tverga kan ta innspillene fra verkstedet videre:

- 1) Avgrense problemstillingen.
- 2) Kalibrer målet mot et realistisk tidsperspektiv.
- 3) Sett i gang i det små.

1) Avgrens problemstillingen

Et konkret pilotprosjekt kan følge flere av temaene som er spilt inn i verkstedet, og neste steg bør handle om å avgrense tema og problemstilling. Rammen for et pilotprosjekt er avhengig av om det skal gjennomføres testing av konkrete løsninger, utvikling av verktøy eller prosess-støtte eller være påvirkningsarbeid.

Et eksempel på en avgrensning handler om “type” skolegård. Mange grupper delte skolegårdene inn i kategorier, som viser til at skolegårdene befinner seg i forskjellige stadier. Hvert stadiet forholder seg til ulike aktører og har ulike utfordringer. Et forsøk på å oppsummere stadiene forelogger under:

1. Nye skolegårder
2. Eksisterende skolegårder med mindre oppgraderingsbehov
3. Gamle skolegårder med et rehabiliteringsbehov

Valg av hvilken “type” skolegård, vil være med på å identifisere hvilke aktører som bør delta i et pilotprosjekt - enten det er deltagelse i styringsgrupper, referansegrupper eller prosjektgrupper.

2) Kalibrer mål mot tidsperspektiv

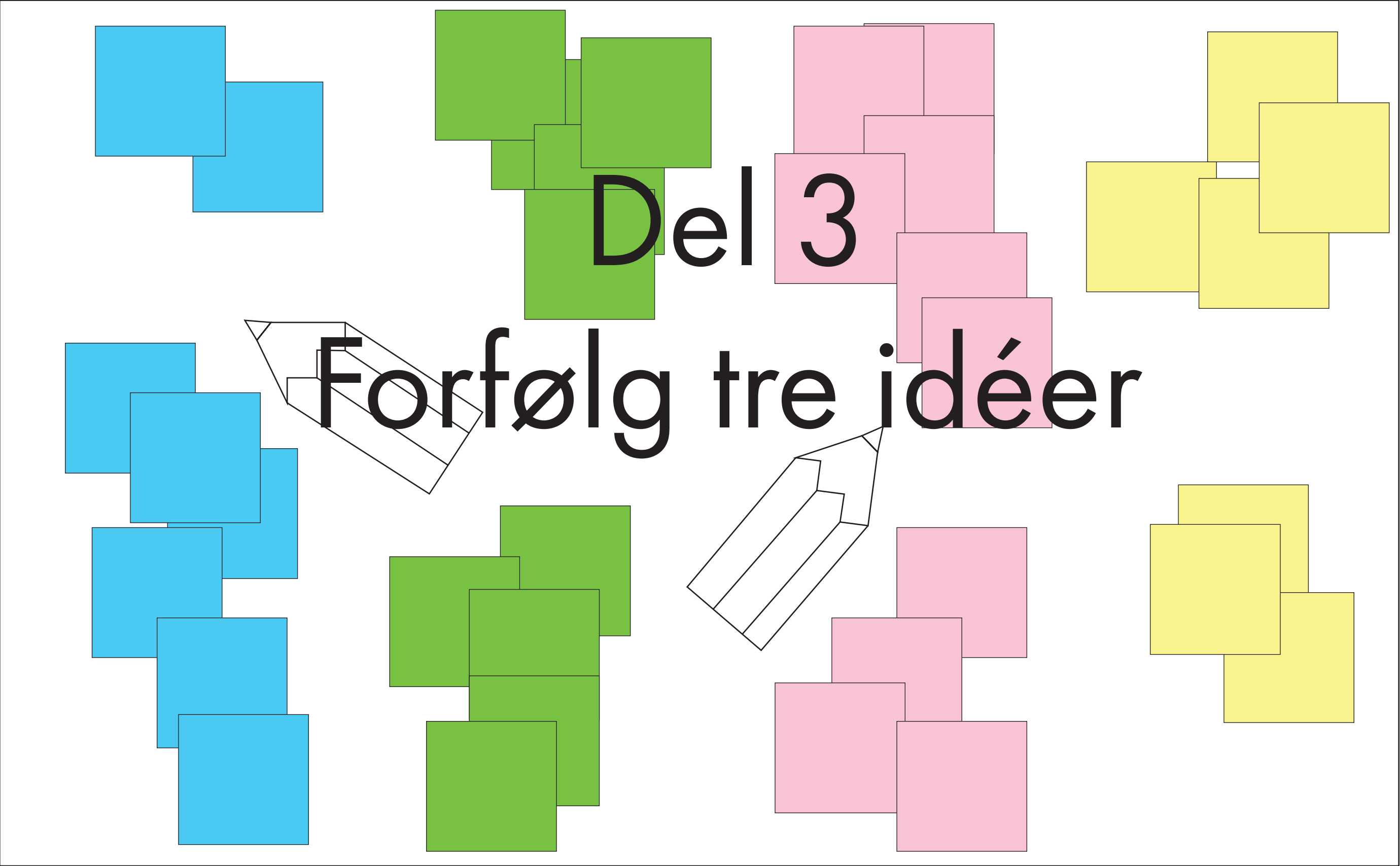
Et annet innspill, er å vurdere pilotprosjekter etter kort- og langsiktige mål. Flere innspill handler om å endre forskrifter, lovkrav eller TEK. Det kan være gode forslag i seg selv, men krever målrettet arbeid over tid. Endring av eksempelvis plan- og bygningsloven eller TEK egner seg som et påvirkningsarbeid, som er en del av et langsiktig mål.

Vi anbefaler at det settes i gang pilotprosjekter som både har langsiktige og kortsiktige mål. Et prosjekt med en kortere tidshorisont kan både skape entusiasme og bygge momentum som bidrar til å nå de langsiktige målene. Vær derfor bevisst hvilke prosjekter som settes i gang og hvorfor.

3) Sett i gang i det små

Et annet råd er å sette i gang i det små - og smi mens jernet er varmt. På vei ut av døra etter innspillsseminaret møtte vi deltagere som ropte vår vei: “Det er dette vi trenger - vi trenger møteplasser for å diskutere!”. En møteplass er i seg selv ikke et pilotprosjekt, men etablering av et nettverk kan være et steg på vei mot å få på plass kompetansegrupper som fungerer som ressurser innen fagfeltet. En kompetansegruppe kan også spille en rolle senere i et prosjekt, som ressursgruppe eller være en måte å komme i samarbeid med nøkkelpersoner som bidrar til at “riktig” kommune deltar i riktig prosjekt.

The background of the slide is decorated with several clusters of semi-transparent squares in four colors: light blue, green, pink, and yellow. These squares are arranged in a staggered, overlapping pattern across the slide. Additionally, there are two line drawings of pencils, one positioned to the left of the main title and one below it.

Del 3

Forfølg tre idéer

Forfølg en idé

Tre veier mot et pilotprosjekt

Det som foreligger i vedleggene er informasjon som vil kunne komme til nytte for aktørene som ønsker å etablere mulige pilotprosjekt om skolegårder. Vedlegget inneholder alt av innspill og har flere forslag til mulige pilotprosjekt. På de neste sidene har valgt ut et par ideer fra gruppearbeidet - og går gjennom stadiene i verkstedmetodikken: fra utfordring - gjennom aktøranalyse, fokusområder, formål - til mulig rigging av prosjekt - for å vise hvordan gruppa har tenkt og trekke fram eksempler på at det fins ideer i grunnlaget det er mulig å ta tak i og forfølge videre.

1.1 Utfordring: Skolegårder blir for like.

Supplerende informasjon: Mye asfalt, grått, plastikk, dårlig vedlikehold, domineres av ballspill og lekeapparat av en viss type, ensidig «programmering», lite variasjon, for flatt, for lite vegetasjon, få lekemuligheter for ulike aldere, lite egnet for frilek, utformes på guttenes premisser.

1.2 Hvem står i veien for at det blir slik?

Nasjonale myndigheter

- Mangler et langsiktig perspektiv
- Regelverket er rigid på feil sted og ikke streng nok i andre enden
- Burde kreve mer kvalitet og areal til skolegårder

Regionale / lokale myndigheter

- Har ikke nok ressurser, vanskelig å prioritere kvalitet
- Mangler kunnskap om betydningen av gode skolegårder

Skoleeier

- Lite innovasjon, velger katalogkjøp (standardløsninger) som quick fix og dyre fallunderlag
- Vanskelig å lage utearealer som er store nok (dyre tomtepriser)

Kunnskap og kompetanse

- Ikke nok kunnskap om barnets behov eller lokalklima, glemmer bruker og lite medvirkning,

Hvilke tre nøkkelaktører spiller en rolle for å ta tak i utfordringene og må med i et prosjekt?

- Representant fra en projektkommune: Kommunalsjef / rektorer
- Representant fra fylket (spillemidler eller tilsvarende) Fylkeskommunen
- Representant fra staten som har myndighet til å påvirke statlige føringer på planlegging av løning (departement eller direktorat DIKB)

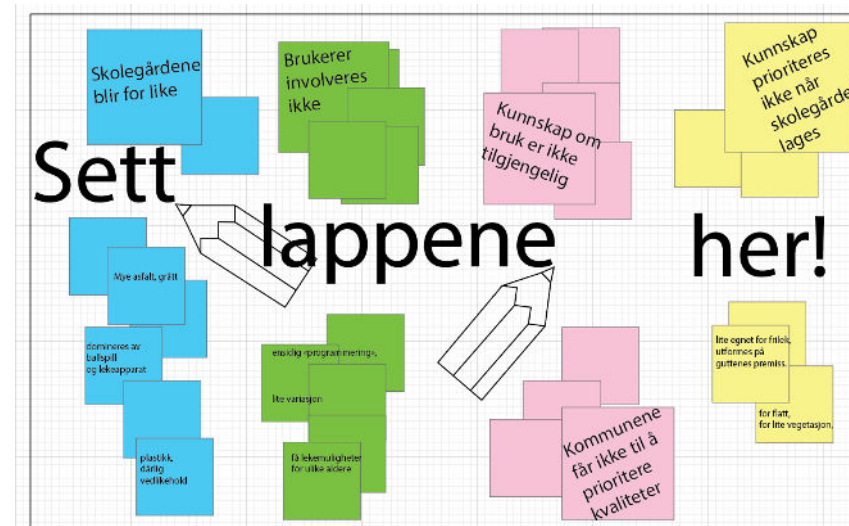
2.1 Fokusområder og hovedtema:

- Formidling og veiledning • Samarbeid med elever, skole og drift • Langsiktig og bærekraftig satsning
- Utvikle ny kunnskap og kompetanse

2.2Hvilket formål kan et prosjekt ha?

Få frem pilotskolegårder med bedre innhold!

Hva må gjøres før vi starter?

Avklare om prosjektet skal ta for seg nye skolegårder eller om det er rehabilitering av eksisterende skolegårder:

1. En oversikt over kvaliteter i dagens skolegårder
2. Oversikt over forbilder fra ulike steder (by og land)?
3. Etablere samarbeid med skoler som ønsker å være «prosjektskoler» - som brukes til å eksperimentere med prosess og løsninger.
4. «Prosjektskolene» kan være et kunnskapsnettverk som utvikler kompetanse innen skolegårdutvikling i landet.
5. «Prosjektskolene» er partnere for uttesting av nytt regelverk, løsninger og eksperimentering

3.1 Hvilke prosjektmodeller kan svare ut formålene?

- Etablere samarbeid med «prosjektskoler» som er med på å teste «nye løsninger» eksperimentere med uteområder.
- Prosjektskolene tar utgangspunkt i lokale forutsetninger i arbeidet med å identifisere lokale formål prosjekt.
- Inviter barn og unge i planleggingen av prosjektet
- Involvere ungdommen / identifisere hva de ønsker.
- Behov for å ha ulike type aktiviteter (fra musikk, lek, gjemsel, jakt, game
- Invitere vgs-elever for å designe / forme uteområde

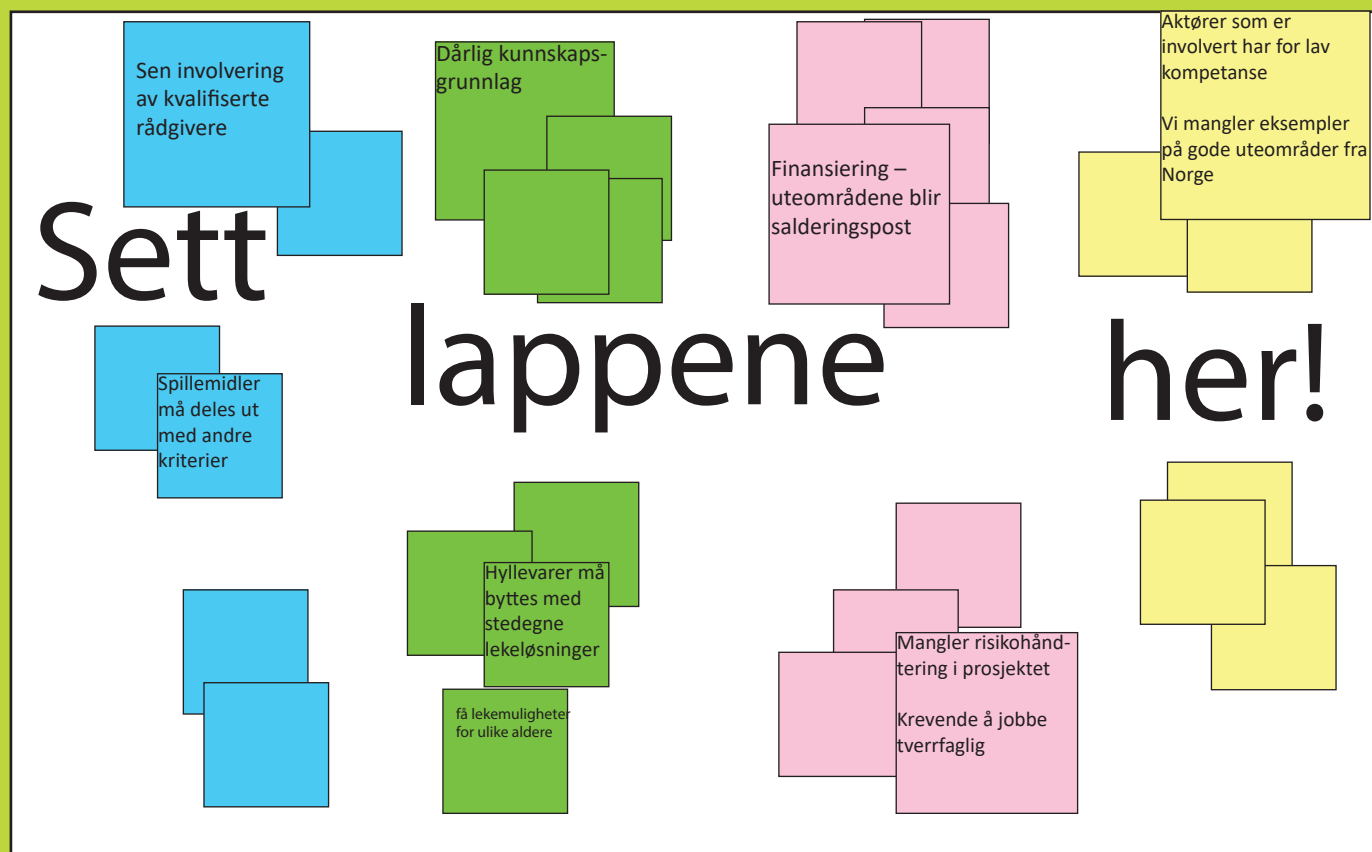
Målgruppe:

- politikere, skolen (rektorer, lærere, barn, FAU, offentlig admin
- landskapsarkitekter, brukere

Sluttprodukt

- Prosessveileder / modell for hvordan bygge uteområder sammen med elever, lærere og drift

Forfølg en annen idé

1.1 Utfordring: Dårlig kunnskapsgrunnlag

Supplerende informasjon: Tradisjonelle løsninger, hyllevarer må byttes med stedegne lekeløsninger, har for dårlig kunnskapsgrunnlag, mangler medvirkning i arbeid med skolegård, sen involvering av rådgivere i prosjekt, aktører som er involvert har for lav kompetanse, il nye skoleområder blir uteområdene salderingspost, vi mangler eksempler på gode uteområder fra Norge, vanskelig å få tilgang på referanseprosjekter, lite fokus på den pedagogiske dimensjonen i uteområdene

1.2 Hvilke tre nøkkelaktører spiller en rolle for å ta tak i utfordringene og må med i et prosjekt?

- Nasjonale myndigheter – bør hente inn informasjon om utfordringsbildet nasjonalt
- Kommunen som skoleeier og drifter
- Forskning

2.1 Fokusområder:

- Relevant for mange / overføringsverdi / deling
- Prosess
- Følgeforskning

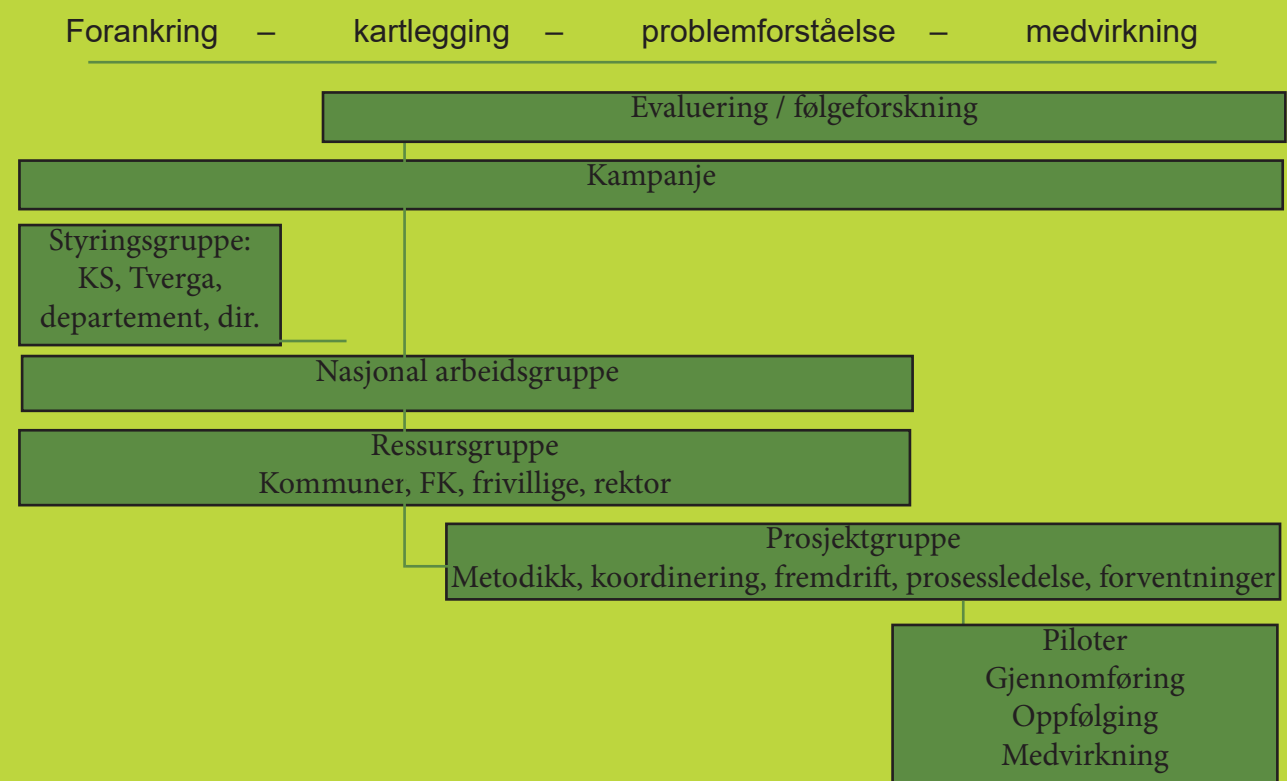
2.2 Hvilket formål kan et prosjekt ha?

- Forstå utgangspunktet – skaffe kunnskapsgrunnlag
- Inspirere til endring

Hva må gjøres før vi starter?

Definere hva som skal med i kunnskapsgrunnlaget og hvordan det kan oppdateres årlig.

3.1 Hvilke prosjektmodeller kan svare ut formålene?

Målgruppe:

Nasjonale myndigheter

Sluttprodukt

Digitalt kunnskapsgrunnlag
Utvikles til en kompetansehåndbok til kommunene

Forfølg en tredje idé

1.1 Utfordring: Kunnskap om fremtidens skolegård

Supplerende informasjon: Ikke natur i skolegården, apparater / konkrete løsninger som svar istedenfor åpent bruksområde, økonomi - håndsum kloster mye! Det er for mange «standardsvar» (lekeapparat). Det er mange behov og utfordringer, det bygges med tanke på organisert idrett – heller enn frilek.

1.2 Hvilke tre nøkkelaktører spiller en rolle for å ta tak i utfordringene og må med i et prosjekt?

- Drift i kommunen (for å komme vekk fra enkle løsninger)
- Skoleeier (for å gå bort fra hyllevare)
- Nasjonale myndigheter (for å endre på reglene)
- Aktører med kompetanse på frilek, kunnskap om barns behov og landskapsarkitekter

2.1 Fokusområder:

- samarbeid og nettverk
- innovasjon og testing
- involvering og bruker-medvirkning

2.2 Hvilket formål kan et prosjekt ha?

Legge til rette for metodeutvikling for skolegårder der flere trives, er fysisk aktive, leker og lærer

- Et prosjekt som resulterer i ny tankegang hos politikere og andre i målgruppen
- Et prosjekt som sørger for læring og utvikling

Hva må gjøres før vi starter?

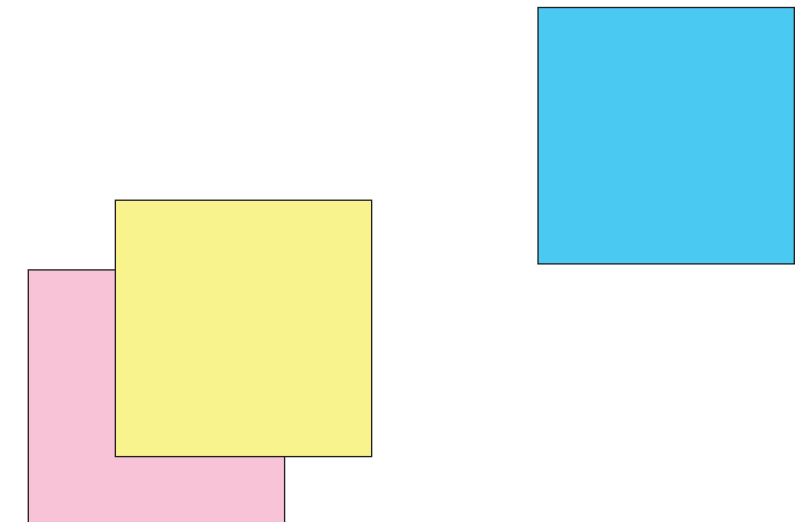
- Vi trenger kunnskap om en god prosess
- Systematisere og samle kompetanse om dagens situasjon
- Hva er status i dag?
- Få oversikt over utviklingstrekk
- Hva er viktigst å teste ut? Hva står på spill for elevene?
- Hvem sine behov er viktigst å ta tak i?
- Opparbeide kvaliteter til elevene?
- Lage pressestøtte til fagpersoner?
- Endre lovverk og påvirke politisk?

Målgruppe:

- Politikere
- Fagfolk og designere
- Lokal forankring (avhengig av hvor prosjektet skal realiseres)

Sluttprodukt (er)

- En idebank / oversikt over gode ideer som er utprøvd og gjennomført
- Etablere et forskningssenter for skolegårder
- Samarbeid med skoler/museum / kommunen om å sette opp utstilling om lek gjennom historien (ambulerende utstilling om lek – lekens eller skolegårdens historie.
- Samarbeide med universiteter – masteroppgaver om uteområder

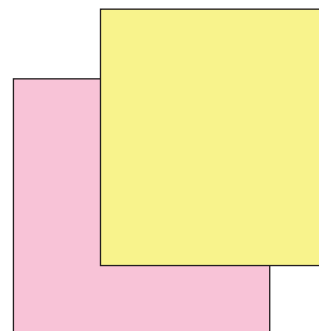
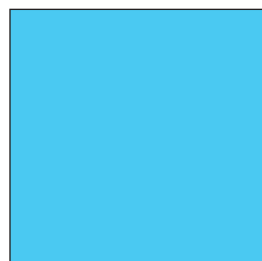
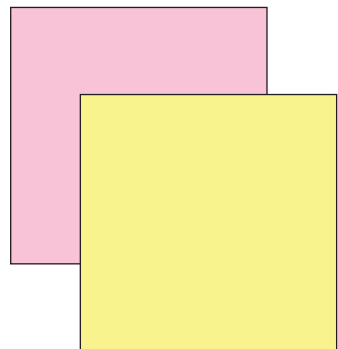
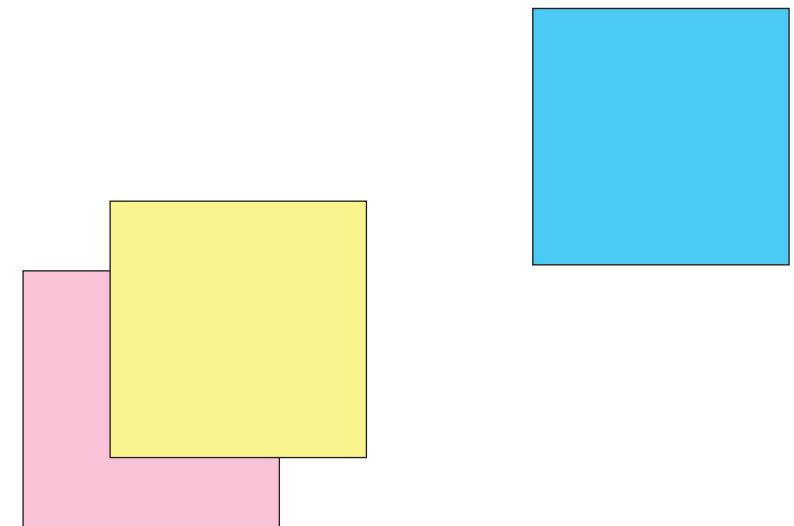
Etterord

Vi opplevde at samlingen både inspirerte deltagerne og skape eierskap til både utfordringsbildet og en felles forståelse for behovet for et nasjonalt pilotprosjekt om skolegårder.

Refleksjoner Grindaker har gjort i ettertid, er at verkstedet muligens ble for “prosjekt-teknisk”, og kanskje for omfattende. Hvis vi skulle gjennomført et tilsvarende innspillsseminar ville vi ha holdt diskusjonene til “utfordringsbildet”, “hovedtemaer” og “formål”.

Vedlegg

Dette notatet er basert på råmaterialer fra innspillsseminaret. Alt av råmateriale er tilgjengelig som et vedlegg og kan sendes til de som er interessert.

Program for dagen

TVERGÅ DAGENS PROGRAM

1/2

- ☞ **Velkommen!**
- ☞ **Forskning oppsummert**
v/ Jartrud Marie Åsvold
Tverga
- ☞ **Hva er en god skolegård?**
v/ Professor emerita Kine Halvorsen Thorén
Institutt for landskapsarkitektur NMBU
- ☞ **Workshop**
Grindaker Landskapsarkitekter

Innlegg

- ☞ **Gjensidigestiftelsen**
v/ Ingrid Tollånes
Leder samfunn og gave
- ☞ **Sparebankstiftelsen DNB**
v/ Linn Catrine Lunder
Leder Nærmiljø og kulturarv

TVERGÅ DAGENS PROGRAM

2/2

- ☞ **11.30 - 12.15 Lunsj**
- ☞ **Workshop fortsetter**
- ☞ **Drøn på skolegård**
v/ Ola Mattsson
Lokale og Anlægsfonden
- ☞ **Nyskapande aktivitetsanlegg**
v/ Hanne Espe
Vestland Fylkeskommune
- ☞ **En morsom omvei**
v/ Vegard Sines Petersen
Tverga
- ☞ **13.45 - 14.00 Kaffepause**
- ☞ **Workshop fortsetter**
- ☞ **15.10 - 15.30 Avslutning**